

Galéns afstand er 6 alen

Af øjenlæge Hans Fledelius,
Øjenafdelingen, Rigshospitalet,
København

Syns-psykologisk er det undertiden hjernen, der helt bestemmer, hvad vi tror, vi ser.

Det hænder, at jeg ved synsprøvning med projektor typer skifter fra tal/cifre til bogstaver uden at avertere dette. Patienten klarede fornemt 1.0 på ciffer-tavlen, men gætter nu cifre vildt på bogstavlinien. Først når optotypen deklarerer som bogstaver, får vi igen fuld 1.0.

Dette er da, hvad der skete for redaktøren og undertegnede i forbindelse med spørgsmålet om Galéns afstand i relation til min artikel om professor Bjerrum og maleren P.S.Krøyers øjne i sidste nummer af *Oftalmolog*. I den forudfattede tro på, at det første bogstav var et stort G, læste vi teksten som Galéns afstand, og ikke det 6-tal, som stod foran alen. To gode kolleger (Preben Gilbert og Flemming Klie) har gjort mig opmærksom på min fejltagelse. Det var jo cifret 6, og ikke et G. Vi har endnu røde kinder og røde ører.

Vi kan måske give Bjerrums håndskrift lidt af skylden. Hans ortografi har ikke været konsekvent 'germansk', dvs. med store begyndelsesbogstaver (kapitaler) ved substantiver. Ofte skrev han navneord med lille bogstav, og jeg har ikke andre steder i brevet fundet et stort G med gotisk Schwung, som kunne have korrigeret min fejltagelse.

Som et historisk kuriosum kan jeg nævne, at jeg i min litterære jagt på mysteriet om Galéns afstand også stødte på danske Harald Philipsens bog om øjets sygdomme fra 1880. Det handler her om 'anden gennemsete og forøgede udgave', med ændringer foretaget under skyldig hensyntagen til oftalmologiens nylige betydelige fremskridt. I forordet beklager Philipsen, at metermålet ved refraktionsanomalierne har fået enehæderedømmet. Han har derfor jævnsides givet 'en fyldig fremstilling af den ældre klassiske betegnelse efter tommemål' (engelsk: inch, ikke helt så stor som den nordiske), hvad han stadig betragter som det 'strengt videnskabeligt korrekte'.

En gammel dansk alen var 0.6277 meter. Svarer til 2 fod, og til 24 tommer.

Ordbogen siger, at begrebet er fællegermansk/oldnordisk. Alen betegnede oprindeligt målet fra albue til finger-spidsen.

May Galénus rest in peace !

